

VÝZKUM V PEDAGOGICKÉ PRAXI

SEMINÁŘ II.

MGR. JANA OBROVSKÁ, PH.D.

Podářilo se vám vyplnit
odpovědník k jádrovým
výstupům?

AKTIVITA I: VYMĚŇTE SI VE DVOJICÍCH REŠERŠNÍ TABULKY A ZKONTROLUJTE:

- ▶ Úplnost informací – chybí něco? Proč?
- ▶ Formulaci výzkumného cíle/otázky
- ▶ Byl vzorek jasně popsán?
- ▶ Jaké jsou použité metody sběru dat (jde skutečně o metody)?

CITOVÁNÍ PODLE APY

Jednotná citační norma podle American Psychological Association (APA)

Manuál závěrečných prací na webu Katedry pedagogiky

https://www.ped.muni.cz/pedagogika/wp-content/uploads/2022/06/szp_KPed_prilohy_rev_cerven2022.pdf

https://is.muni.cz/do/sukb/kuk/materialy/cze/citace/pages/APA_article.html

Odkaz v interaktivní osnově k 1. semináři

<https://pedagogika.phil.muni.cz/studium/citacni-norma-apa>

Aktivita II

DOPLŇTE DO REŠERŠNÍ TABULKY
CITACI STUDIE/ODBORNÉHO
ZDROJE V SOULADU S CITAČNÍ
NORMOU APA

TÉMA

VÝZKUMNÁ
OTÁZKA

(CÍL)

Sdílení vašich témat a
výzkumných otázek

VÝZKUMNÁ OTÁZKA VERSUS CÍL

- ▶ Výzkumný cíl: Věnují se začínající učitelé více přípravě na vyučování než zkušenější učitelé?
- ▶ Cílem této práce by mělo být zjištění, zda se na školách moc učitele vyskytuje. A to buďto moc pozitivní nebo negativní. Ve skrytu duše doufám, že pozitivní vliv na školách převáží vliv negativní. Avšak z mé dosavadní zkušenosti a z přečtených materiálů, které jsem výše uvedla, nyní už vím, že nevhodné chování učitele a jeho moc v negativním smyslu je ve školách častým jevem.

STRUKTURA NÁVRHU PROJEKTU VÝZKUMU

- TÉMA
- CÍL VÝZKUMU/VÝZKUMNÁ OTÁZKA
- REŠERŠE LITERATURY K TÉMATU
- VOLBA VÝZKUMNÉHO DESIGNU (kvalitativní)
- FORMULACE A OPERACIONALIZACE HYPOTÉZ (KVANTI)
- TECHNIKY SBĚRU DAT (např. rozhovor)
- STRATEGIE VÝBĚRU PŘÍPADŮ
- SBĚR DAT V TERÉNU
- ANALÝZA DAT
- VÝZKUMNÁ ZPRÁVA/BAKALÁŘSKÁ PRÁCE/ODBORNÝ ČLÁNEK

A hand is shown in the lower-left corner, holding a glowing, translucent orb. The background is a soft, warm sunset or sunrise with a blurred horizon and a bright sun low in the sky, creating a lens flare effect. The overall color palette is warm, with oranges, yellows, and soft pinks.

KVALITATIVNÍ ROZHOVOR

- Nejpoužívanější metoda kvalitativního designu je rozhovor nebo také **hloubkový rozhovor** (angl. *indepth interview*).
- Nestandardizované dotazování jednoho respondenta zpravidla jedním tazatelem za užití několika otevřených otázek.
- Zkoumáme příslušníky nějakého prostředí, určitou sociální skupinu, abychom získali vhled do dějů a jednání členů dané skupiny.
- **Otevřené otázky** nám pomáhají lépe pochopit úhel pohledu jiných lidí, aniž bychom jejich perspektivu omezovali výběrem položek z dotazníku.
- Trvá zpravidla 60-90 minut, je-li respondentem žák základní školy, tak max. 30 minut.

TYPY KVALITATIVNÍ HO ROZHOVORU

- **polostrukturovaný** - vychází z předem připraveného seznamu témat a otázek. Používá se třeba v případové studii či zakotvené teorii.
- **nestrukturovaný** - jinak též narativní rozhovor se zakládá třeba jen na jediné předpřipravené otázce, kterou tazatel průběžně rozvíjí na základě informací poskytnutých respondentem při rozhovoru. Uplatňuje se v biografickém designu.
- **focus group (ohnisková skupina)** – důraz je zde položen na interakce mezi členy skupiny, kteří sami přinášejí témata relevantní z hlediska zkoumaného jevu.
- **skupinový rozhovor** - metoda provádění strukturovaného interview s více jak třemi lidmi najednou.

JAK FORMULOVAT OTÁZKY KE KVALITATIVNÍMU ROZHOVORU?

- ▶ Je třeba promyslet vhodnou úroveň abstraktnosti/konkrétnosti otázek:

TÉMA →

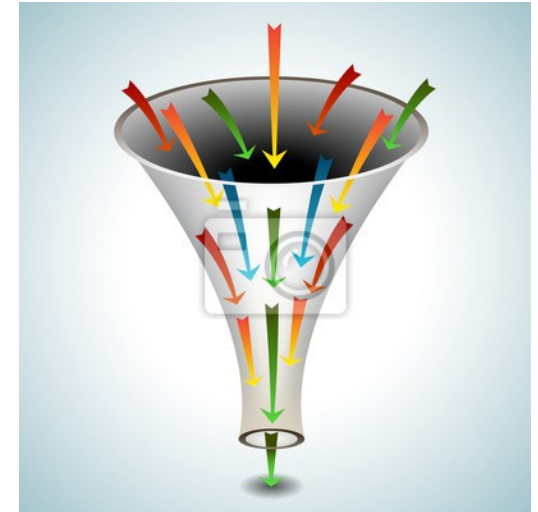
[PROBLÉM] →

CÍL →

HLAVNÍ VÝZKUMNÁ OTÁZKA →

SPECIFICKÉ VÝZKUMNÉ OTÁZKY →

OTÁZKY DO ROZHOVORU

PŘÍKLAD (I)

▶ **TÉMA:** ETNOGRAFIE DIVERZITY V PREGRADUÁLNÍ PŘÍPRAVĚ UČITELŮ

- ▶ **VÝZKUMNÁ OTÁZKA:** JAK PROVÁZEJÍCÍ UČITELÉ PODPORUJÍ STUDENTY UČITELSTVÍ NA PRAXI PŘI PRÁCI S ŽÁKOVSKOU DIVERZITOU?

SPECIFICKÁ VÝZKUMNÁ OTÁZKA: JAKÝ TYP RAD VZTAHUJÍCÍCH SE K ŽÁKOVSKÉ DIVERZITĚ DÁVAJÍ PROVÁZEJÍCÍ UČITELÉ STUDENTŮM UČITELSTVÍ NA PRAXI ?

- ▶ **OTÁZKA DO ROZHOVORU S PROVÁZEJÍCÍM UČITELEM:** HOVOŘÍTE SE STUDENTEM O SPECIFIKÁCH ŽÁKŮ V TĚTO TRÍDĚ?
- ▶ **OTÁZKA DO ROZHOVORU SE STUDENTEM:** Mluvil/a s vámi váš/vaše provázející učitel/ka o individuálních vzdělávacích potřebách žáků ve zkoumané třídě? Dává vám vaše provázející učitel/ka nějaké rady týkající se různých potřeb žáků ve vaší třídě na praxi?

PŘÍKLAD (II)

▶ **TÉMA:** ETNOGRAFIE ETNICITY A ETNIZACÍ V DESEGREGOVANÉ ŠKOLNÍ TRÍDĚ

- ▶ **VÝZKUMNÁ OTÁZKA:** JAKÝMI ZPŮSOBY JE ETNICITA ZVÝZNAMŇOVÁNA V KAŽDODENNOSTI ŠKOLNÍ TRÍDY?

SPECIFICKÁ VÝZKUMNÁ OTÁZKA: JAKÝMI ZPŮSOBY DOCHÁZÍ K PŘEDVÁDĚNÍ ETNICKÝCH IDENTIT V RÁMCI INTERAKČNÍCH RITUÁLŮ BĚHEM PŘESTÁVKY A VÝUKY?

- ▶ **OTÁZKA DO ROZHOVORU S VYUČUJÍCÍ:** JAKÉ JSOU PODLE VÁS VZTAY MEZI ŽÁKY VE VTRÍDĚ 8.A?
- ▶ **OTÁZKA DO OHNISKOVÉ SKUPINY S ŽÁKY:** JAK SE CÍTÍTE V KOLEKTIVU TĚTO TRÍDY?

AKTIVITA III

- ▶ (Re)formulujte výzkumnou otázku a v návaznosti na ni **5** otázek do kvalitativního interview
- ▶ S kolegou/kolegyní ve dvojici realizujte cvičné interview jednou v roli tazatele/ky a podruhé v roli informanta/ky
- ▶ V roli tazatele sledujte kromě obsahu interview rovněž nonverbální komunikaci kolegy/kolegyně
- ▶ V roli informanta/ky si všímejte toho, jaké otázky jsou vám kladeny

OTÁZKY K REFLEXI PO INTERVIEW

- ▶ Jak jste se cítili v roli tazatele/tazatelky?
- ▶ Dozvěděli jste se z odpovědí informanta/ky něco podstatného/zajímavého z hlediska vaší výzkumné otázky?
- ▶ Jak jste se cítili v roli informanta/ky?
- ▶ Jakým způsobem kolega/kolegyně v roli tazatele/ky otázky kladl/a?
- ▶ Jaká byla verbální i neverbální komunikace kolegy/kolegyně?

PRINCIPY SPRÁVNÉHO VEDENÍ ROZHOVORU – KROK ZA KROKEM (I)

- ▶ Dobře zvolte místo, kde bude rozhovor probíhat – mělo by být klidné a příjemné pro vás i informanta/informantku
- ▶ Vezměte si s sebou nahrávací zařízení (raději dvě, kdyby se jedno vybilo, nebo náhradní baterie) a vytištěný scénář rozhovoru
- ▶ Připravte si informovaný souhlas ve dvou kopiích – jeden si vezmete a druhý necháte informantovi/informantce
- ▶ Nechte informanta/ku podepsat informovaný souhlas ještě před začátkem rozhovoru

PRINCIPY SPRÁVNÉHO VEDENÍ ROZHOVORU – KROK ZA KROKEM (II)

- ▶ Informujte informanta/ku o cíli rozhovoru (např. je součástí bakalářské práce nebo výzkumu XY)
- ▶ Dobře zvažte pořadí otázek – začněte zahřívacími (ice breakery), osobní a náročnější otázky kladte až později, demografické (např. otázky na věk, rodinný či socioekonomický status) nechte až na konec
- ▶ Všimněte si neverbální komunikace
- ▶ Usilujte o pozitivní atmosféru – ujišťujte informanta/ku o tom, že jste se toho hodně dozvěděli a že je to pro vás přínosné

AKTIVITA III

**HLEDEJTE CHYBY V
PŘEDLOŽENÉM SCÉNÁŘI
ROZHOVORU**

ČASTÉ CHYBY PŘI VEDENÍ ROZHOVOR U

- ▶ vyvarovat se sugestivních otázek - např. *Většina lidí si myslí, že kdo neumí, ten učí. Myslíte si to také?*
- ▶ neklást více otázek zároveň – např. *Jaké jsou vaše dojmy z první odučené hodiny na základní škole a jakou zpětnou vazbu jste na výuku dostala od provázejícího učitele?*
- ▶ formulovat otázky srozumitelně, tj. běžným jazykem (nepoužívejte odborné pojmy) – např. *Jaký je váš názor na současný veřejný diskurz o inkluzi?*
- ▶ doptávat se na zdánlivě samozřejmé jevy, abychom detailně zachytili významy, které s nimi informant/ka spojuje (např. *Můžete blíže vysvětlit váš názor, že kdo neumí, ten učí?* - v případě, že o tom informant/ka začali hovořit sami)
- ▶ neskákat do řeči, nechat informantovi dost času na vyjádření

PŘEPIS ROZHOVORU

-
- ▶ Používají se transkripční pravidla – viz IO
 - ▶ Pomocí MS Word (Diktovat/přepsat)
 - ▶ Rozhovor můžete přepisovat pomocí softwarových programů – např. F4, oTranscribe, Transana apod.
 - ▶ Přepis je dobré si po sobě přečíst a opravit si překlepy a chyby
 - ▶ Jedná se o časově náročnou činnost, je třeba mít vyhrazeno dostatečné množství času

ETICKÉ ZÁSADY

- U transkriptu rozhovoru uplatňujeme **anonymizaci dat**, která zajišťuje ochranu osobních údajů (GDPR), zejména jmen účastníků a organizací, v nichž působí.
- Během přepisu reálná jména nahrazujeme **pseudonymy podle šifrovacího klíče** (např. jméno a příjmení začíná o písmeno dále v abecedě než iniciály skutečné, jiní volí jména rostlin nebo fiktivní křestní jména).

INFORMOVANÝ SOUHLAS

- ▶ krátká informace o výzkumu (cíle, kdo jej realizuje)
- ▶ ujištění o anonymitě rozhovoru/výzkumu
- ▶ souhlas s pořízením záznamu rozhovoru
- ▶ informaci o důvěrném zacházení s daty (jak přesně budou data anonymizována a kde budou uložena?)
- ▶ informace o dobrovolné účasti na výzkumu (informant/ka mohou kdykoliv účast na výzkumu odřeknout, a to i v průběhu výzkumu)
- ▶ datum a podpis výzkumníka a informanta/ky
- ▶ více info:
<https://www.ped.muni.cz/pedagogika/studujici/zaverecne-prace/bc-mgr> nebo v interaktivní osnově předmětu:
<https://is.muni.cz/auth/el/ped/podzim2022/SZ6006/index.qwarp?prejit=9574632>

Příprava na příště

Na příštím semináři se budeme věnovat kvalitativní analýze dat.

Nabízím možnost zkusit realizovat rozhovor na vámi vybrané téma.

Pokud si přinesete přepis vlastního rozhovoru na příští seminář a budete s ním pracovat na příštím semináři, tak jej můžete následně zahrnout do závěrečného portfoliového úkolu. Jinými slovy si budete kvalitativní analýzu trénovat už na vlastních datech. Pokud následně pořídíte dva další rozhovory, máte úkol hotov.

Pokud vlastní rozhovor nezrealizujete, budete na příštím semináři pracovat se cvičnými daty.

Docházka

Děkuji za pozornost 😊